

אריה, הממחיש עד כמה מוטל על האדם להיות מתון במעשיו ובהחלטותיו, וכך סיפר:

מעשה שהיה באחד המלמדים בתלמוד תורה ששם לב שאחד מילדי כיתתו החל לנהוג כ'גביר', כסף היה נמצא בכיסו תדיר, וכן שאר דברים שלא היו בהישג ידו קודם לכן. המלמד מחובת תפקידו שלחו לרבי אריה - המשגיח הרוחני של התלמוד תורה. רבי אריה בחכמתו הצליח עד מהרה לדובבו, ואכן הילד הודה שלקח את הכסף בגניבה מכיסו של אביו. פטרו רבי אריה לכיתתו, והזמין את האב לשיחה עמו. בתחילה כעס האב ולא האמין שדבר כזה עלול להיות עם בנו, או אז קרא רבי אריה לילד ושאלו מנין לו הכסף. הילד הודה בבושה רבה בפני אביו שאכן לקח את הכסף מכיסו ללא רשות.

מששמע זאת האב, ניכרו בו סימני זעזוע, וכשדמעות יורדות מעיניו וקולו נשנק מבכי אמר: "אוי לי שהרגתי את חמותי! אוי לי שהרגתי את חמותי!" נבהל רבי אריה ושאלו לפשר הדבר. השיב האב: "לפני תקופת מה הבאתי את חמותי לגור בביתי, כיון שהיתה זקוקה לסיוע צמוד, ומני אז החל להיעלם כסף רב מכיסי. חשדתי שיד חמותי בדבר, וחלקתי את הרגשתי עם אשתי, אולם אשתי הכחישה זאת בתוקף. הגיעו הדברים עד שאמרתי לאשתי שאם לא תוציא את אימה מהבית אצא אני. בלית ברירה אשתי נכנעה והעבירה את חמותי לבית אבות. אך למחרת היום, חמותי נפטרה מתוך שברון לב. עתה אני רואה שחשדתי בה לשווא".

והעמידו תלמידים הרבה

בתכונות הנפלאות שקנה רבי אריה בעמל נפשו, לצד חכמתו וניסיונו הרב שרכש במשך עשרות שנות 'הרבצת תורה', זכה להיות 'מורה דרך' בצורת 'העמדת תלמידים', שרבים ניסו להתחקות אחר הנהגותיו ולעמוד על טיב דרכו החינוכית הנפלאה. שני דורות של בני ירושלים גדלו לאור דמותו האבהית והרחמנית, וגם לאחר שנים החוו בהערצה על רבי אריה כמי שהעמידם על דעתם בשנות הנערות. התחושה אצל רבים היתה שאת חייהם הרוחניים הם חבים לו. ההנהגה של 'על פי דרכו' של כל אחד ואחד, הוטבעה בנפשם בכל צעד ושעל מחייהם - אשר 'גם כי יזקין לא יסור ממנו'. לפנינו דוגמאות אחדות מצורת 'העמדת תלמידים' בצילו של רבי אריה:

אחד מאלפי התלמידים שגדלו על ברכיו של רבי אריה, היה רבי אברהם בהר"ן, מי שנודע ברבות הימים כמחנך דגול. את התמסרותו לחינוך וגישתו המקורית הוא תלה בזכותו של רבי אריה. וכך סיפר לרב בנימין ליון, מנכדיו הקרובים של רבי אריה:

הילד אברהם התייתם מאביו בעודו לומד בתלמוד תורה 'עץ חיים'. את ארוחת הצהריים היה סועד במסעדה שבתלמוד תורה. בימי ראש חודש, לכבודו של יום, היה נהוג לחלק במסעדה פודינג שוקולד לתלמידים. אברהם מאד התלהב מהפודינג, שהיה מצרך די יקר ונדיר בימים ההם ובמיוחד לילד חסר אמצעים כמוהו, ולאחר שסיים לאכול את המנה שלו, נעמד שוב בתור בכדי לקבל מנה נוספת. מחלק האוכל שהרגיש בכך סטר לו על פניו. תגובת הילד הייתה נועזת: מתוך סערת רגשות וחוסר מחשבה, הוא בעט בחוזקה בשולחן והפיל את הסיר של הפודינג על כל תכולתו על הרצפה. לאחר מעשה הוא כבר התחרט, ומחשבות אימים ריצדו במוחו על העונש הקשה שיענישו אותו על כך, ואולי אף יסולק מהתלמוד תורה בעקבות מעשהו החמור. למותר לתאר כי בלילה התקשה להירדם - מתוך פחד וחשש מהעונש המצפה לו.

למחרת, ניגש אליו רבי אריה וקרא לו לחדרו הקטן. "האם נכון שכך וכך עשית אמש?" שאל רבי אריה. "כן!" השיב הילד בבושת פנים. "ומדוע?" - שאל רבי אריה. הילד השיב שמאוד מאוד רצה עוד מנה מרוב חיבתו לפודינג שוקולד, ולכן עשה את מה שעשה. חזר רבי אריה ושאל בקול תובע: "ואתה תנהג כך שוב?" "לא, לעולם לא!" - הבטיח הילד.

לאחר שרבי אריה הרגיש שהמסר נקלט היטב אצל הילד, הושיב אותו על-ידו ואמר לו בחמימות ובטון אבהי: "אתה יודע, גם אני אוהב מאד פודינג שוקולד!" - הוא קם ממקומו והוציא מהארון שבחדרו שתי מנות של פודינג שוקולד, האחד העניק לילד ואת השני הותיר לעצמו, וכך ישבו הרב ותלמידו ואכלו מהפודינג... "מחווה זו" - אמר הרב בהר"ן - "האירה ממשי את חיי! מאז אותו הסיפור גמלה בליבי ההחלטה שגם אני אעסוק בחינוך! אחרי שנוכחתי כיצד מחנך טוב יכול לשנות חיים של תלמיד!"

באותו ענין שח המחנך רבי מרדכי הלפרט מפתח תקוה:

"בילדותי למדתי ב'עץ חיים', המלמד היה רבי רפאל בנימין לוי, בנו של רבי אריה. במהלך השנה הייתי מאחר פעמים רבות, ולעיתים הייתי מגיע לתלמוד תורה כשכבר אחזו באמצע סדרי הלימוד. יום אחד כאשר הגדשתי את הסאה באיחוריי, ציוה עלי המלמד שאגש למשגיח, הלא הוא אביו, לספר לו על הענין. עשיתי כמצוותו ואכן ניגשתי סמוך לחדרו של רבי אריה, אך לא היה לי את האומץ להיכנס פנימה. הסתובבתי ליד החדר מצד אל צד. כשהגיעה ההפסקה, נכנס המלמד רבי רפאל לחדרו של רבי אריה וכנראה סיפר לו את סיפורי. בסוף ההפסקה הבנתי שלא תהיה לי ברירה ואהיה חייב להתגבר על האי נעימות ולהיכנס לחדרו של המשגיח.

נכנסתי בהססנות, ורבי אריה הושיב אותי במאור פנים על ידו והתחיל לשאול אותי שאלות תוך כדי ליטוף ידי: 'ילדי, אכלת היום ארוחת בוקר? מה אכלת? אתה שבע?' הוא שואל ואני משיב. וכך ממשיך תוך כדי ליטוף לשאול בשלום אבי ואמי, ובפרטים אודות אחיי ואחיותיי. אני כבר מצפה שיגש לעצם ה'ענין' שלשמו נכנסתי לחדרו, אולם רבי אריה ממשיך לשאול ולהתעניין בשלומי. לבסוף, התפרצתי ואמרתי: 'המלמד שלח אותי למשגיח שידבר אתי על האיחורים.' 'כבר דברנו' - השיב לי רבי אריה בנחת תוך כדי ליטוף ידי, ופטר אותי לשלום לכיתה".

"מאז ועד היום" - אומר הרב הלפרט - "חקוקה בלבי שיחה זו". ומוסיף: "למותר לציין, שמאז אותה שיחה לעולם לא איחרתי יותר לכיתה! בהרצאות שאני מעביר למחנכים אני משתמש רבות בסיפור זה להמחיש כיצד נראה מחנך אמיתי!"

וַעֲשׂוּ סֵיג לַתּוֹרָה

משמעותה של אמרה זו פירש רבי יצחק מוואלז'ין בספרו 'מילי דאבות': "להחמיר בדבר המותר פן תיכנס ח"ו לאיסור תורה".

חתנו השני של רבי אריה, רבי אהרן יעקובוביץ, ראש מערכת 'אוצר הפוסקים', נודע ביראת חטאו העצומה, והוא נזהר עד מאוד מכל נדנד עבירה וסרך של איסור. משום כך החמיר על עצמו ככל יכולתו אף בדברים המותרים בכדי לא